

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला (रत्नागिरी जिल्हा)

(ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली आणि
भारत मौसम विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने)

फोन नं.: (०२३५८) २८२३८७/ ८१४९४६७४०१

ई-मेल: dpl.amfu@gmail.com

अंक १०/२०२३

दिनांक: ०३ फेब्रुवारी, २०२३

कालावधी ५ दिवस

डॉ. प्रशांत बोडके,
विभाग प्रमुख
कृषिविद्या विभाग
९४२०४१३२५५

डॉ. विजय मोरे,
नोडल ऑफिसर
कृषिविद्या विभाग
९४२२३७४००१

डॉ. शितल यादव,
तांत्रिक अधिकारी
कृषिविद्या विभाग
८३७९९०११६०

मागील हवामान आठवडा सारांश (दि.२८/०१/२०२३ ते ०३/०२/२०२३)							हवामानाचे घटक		हवामान पूर्वानुमान (दि.०४/०२/२०२३ ते ०८/०२/२०२३ स.८.३० पर्यंत वैध)				
(स्त्रोत: कृषि हवामान वेधशाळा, कृषि विद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, दापोली)									(स्त्रोत: प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई)				
२८/०१	२९/०१	३०/०१	३१/०१	०१/०२	०२/०२	०३/०२			०४/०२	०५/०२	०६/०२	०७/०२	०८/०२
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)		०	०	०	०	०
३४.२	३३.१	२९.८	२८.८	३२.५	३२.६	३३.५	कमाल तापमान (अं.से)		३५	३६	३६	३७	३७
१३.५	१४.०	१४.२	१६.०	१७.३	१७.८	१४.४	किमान तापमान(अं.से)		२१	२१	२२	२२	२२
ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	अंशतः ढगाळ	अंशतः ढगाळ	निरभ्र	सकाळ	मेघाच्छादन (ऑक्टा)	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र
निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	ढगाळ	अंशतः ढगाळ	निरभ्र	दुपार						
९३	९६	९८	९२	७९	८०	९१	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता		७०	७२	७३	७६	७६
४०	४४	७०	६४	४९	४३	४६	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता		६५	६४	६८	६५	६७
२.८	३.३	३.६	३.४	३.६	२.६	३.१	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)		१०.७	९.८	८.६	९.१	८.९
वा.	शांत	शांत	प.	प.	शांत	शांत	वाऱ्याची दिशा		ई.पू.	ई.पू.	ई.पू.	ई.पू.	पू.
पाऊस (मिमी) मागील आठवड्यातील				पाऊस (मिमी) १/१/२०२३ पासून आजपर्यंत			पाऊस (मिमी) गेल्या वर्षीचा						
०.०				०.०			३५५९.५						

हवामान सारांश /इशारा

हवामान अंदाज	प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई यांचेकडून प्राप्त झालेल्या हवामान अंदाजानुसार रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये दि. ४ ते ८ फेब्रुवारी, २०२३ दरम्यान हवामान कोरडे राहून कमाल आणि किमान तापमानात क्रमशः वाढ संभवत असून आकाश निरभ्र राहील.
विस्तारित श्रेणी अंदाज	विस्तारित श्रेणी अंदाजानुसार (ईआरएफएस) कोंकण विभागात दिनांक ५ ते ११ फेब्रुवारी, २०२३ दरम्यान हवामान कोरडे राहून कमाल आणि किमान तापमान हे सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे.

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पिक	अवस्था	कृषि सल्ला
सामान्य सल्ला	--	• तापमानात वाढ संभवत असल्याने भाजीपाला पिके, फळबाग रोपवाटिका तसेच फळबागेश गरजेनुसार पाणी देण्याची व्यवस्था करावी.
विशेष सल्ला	--	• तापमानात वाढ संभवत असल्याने आंबा फळांची फळगळ कमी करण्यासाठी पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार आठवड्यातून एकदा १०० लिटर पाणी प्रति झाड किंवा १५ दिवसातून एकदा १५० ते २०० लिटर पाणी प्रति झाड द्यावे तसेच झाडाच्या बुंध्याभोवती गवताचे आच्छादन करावे.

<p>वाल</p>	<p>फुलोरा ते शेंगा अवस्था</p>	<ul style="list-style-type: none"> • तापमानात वाढ संभवत असल्याने तसेच वाल, चवळी पिक फुलोऱ्यात येण्याची व दाणे भरण्याची अवस्था ओलाव्यासाठी अति सर्वेदनशील असल्याने वाल पिकास फुलोऱ्या येण्याच्या व दाणे भरण्याच्या अवस्थेत पाणी देण्याची व्यवस्था करावी. • वाल पिकामध्ये शेंगा पोखरणारी अळी व घाटे अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून किडीचा प्रादुर्भाव सुरुवातीला कोवळ्या कळ्यावर दिसून येतो व नंतर शेंगामध्ये शिरून कोवळ्या दाण्यांवर उपजीविका करते. किडींचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी किडग्रस्त शेंगा काढून नष्ट कराव्यात व ५ टक्के निबोळी अर्क किंवा डायमेटोएट ३० टक्के प्रवाही २० मि. ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून १५ दिवसांच्या अंतराने दोन फवारण्या कराव्यात. तसेच शेतामध्ये पक्षी थांबे उभारावे. टीप: ओल्या शेंगा काढणी करावयाची असल्यास कीटकनाशकाची फवारणी घेवू नये.
<p>आंबा</p>	<p>फुलोरा ते फळधारणा अवस्था</p>	<ul style="list-style-type: none"> • कमाल तापमानात वाढ होण्याची शक्यता असल्याने फळधारणा झालेल्या आंबा बागेमध्ये फळगळ कमी करण्यासाठी पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार आठवड्यातून एकदा १०० लिटर पाणी प्रति झाड किंवा १५ दिवसातून एकदा १५० ते २०० लिटर पाणी प्रति झाड या प्रमाणात द्यावे तसेच झाडाच्या बुंध्याभोवती आळ्यामध्ये गवताचे आच्छादन करावे. • तापमानात वाढ होण्याची शक्यता असल्याने नवीन लागवड केलेल्या आंबा कलमांना पहिली तीन वर्षे पाणी देण्याची व्यवस्था करावी तसेच जोडाच्या खाली बुंध्यावर येणारी फूट वेळोवेळी काढून टाकावी. पहिल्या वर्षी आठवड्यातून दोनदा तर दुसऱ्या वर्षी पंधरा दिवसातून दोनदा व तिसऱ्या वर्षी महिन्यातून दोनदा प्रत्येक कलमांना ३० लिटर पाणी देण्याची व्यवस्था करावी. तसेच झाडाच्या बुंध्याभोवती गवताचे आच्छादन करावे. • आंबा फळांचे फळमाशी पासून तसेच प्रखर सूर्यकिरणांपासून संरक्षण करण्यासाठी तसेच फळांचा आकार व वजन वाढून डाग विरहित फळांसाठी, गोटी ते अंडाकृती आकाराच्या आंबा फळांना डॉ.बा.सा.कों.कृ.विद्यापीठाने दिलेल्या शिफारशी नुसार २५ x २० सें.मी. आकाराच्या कागदी/वर्तमानपत्रापासून बनविलेल्या पिशव्यांचे आवरण घालावे. आवरण घालताना फळाच्या देठाकडे इजा होणार नाही याची काळजी घ्यावी. • आंब्याचे उत्पन्न वाढविण्यासाठी व आणि प्रत सुधारण्यासाठी १ टक्के पोटॅशियम नायट्रेटची (१० ग्रॅम प्रति लिटर पाणी) फळे वाटाणा, गोटी व अंडाकृती अवस्थेत असताना अशा एकूण तीन फवारण्या कराव्यात. • मोहोर/फळधारणा अवस्थेतील आंब्यावर तुडतुड्यांचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असते. तुडतुडे मोहोरातील, कोवळ्या फळातील रस शोषून घेतल्यामुळे मोहोराची गळ होते यासोबतच तुडतुडे मधासारखा चिकट पदार्थ शरीरावाटे बाहेर टाकतात आणि तो पानांवर पडल्यामुळे त्यावर काळी बुरशी वाढते. तुडतुड्यांनी आर्थिक नुकसानीची पातळी (पालवी/मोहोर अवस्था ->५ तुडतुडे प्रती पालवी/मोहोर) ओलांडली असल्यास कीटकनाशकाची फवारणी करण्यात यावी. यासाठी बॉगे फुटण्याच्या अवस्थेत लॅम्बडासायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही ६ मि.ली. प्रति १० लिटर पाणी, मोहोर फुलण्यापूर्वीच्या अवस्थेत इमिडाक्लोप्रोड १७.८ टक्के प्रवाही ३ मि.ली. किंवा ब्युफ्रोफेझीन २५ टक्के प्रवाही २० मि.ली. प्रति १० लिटर पाणी आणि वाटाणा अवस्थेत असताना थायोमेटोक्झाम २५ टक्के दाणेदार १ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • आंबा मोहोरावर आणि फळांवर फुलकीडींचा (थ्रीप्स) प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून किडीच्या प्रादुर्भावामुळे कोवळ्या सालीचा भाग खरवडल्यामुळे तो भाग काळा पडतो, पाने वेडीवाकडी होतात व नंतर गळून पडतात. मोहोराचे दांडे खरवडल्यासारखे दिसतात व मोहोर काळा पडून गळून जातो. प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास फुलकीडींच्या नियंत्रणासाठी ४५ टक्के स्पीनोसॅड २.५ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यातून संपूर्ण झाडावर फवारावे. • मोहोर अवस्थेत असलेल्या आंब्यामधील परागीकरण वाढविण्यासाठी मोहोर फुललेल्या अवस्थेत असताना सकाळच्या वेळेस (सकाळी ९ ते १२ वा.) हलका हलवून घ्यावा. फळधारणा झालेल्या झाडावरील मोहोरातील सुकलेल्या अवस्थेतील नर फुले दुपारच्या वेळेस कडक उन्हामध्ये झाडून घेतला असता किड व रोगाचा प्रादुर्भाव कमी होण्यास मदत होते, कीटकनाशकाची फवारणी

		<p>अधिक प्रभावशाली होवून फळांची वाढ चांगली होते.</p> <ul style="list-style-type: none"> टीप: मोहोर नुकताच फुलत असताना ते फलधारणा होईपर्यंत किटकनाशकाची फवारणी शक्यतो टाळावी. फवारणी करणे गरजेची असल्यास बागेतील परागीकरण करणाऱ्या कीटकांवर होणारा परिणाम टाळण्यासाठी परागीकरणाचा कालावधी वगळून (सकाळी ०९.०० ते १२.००) फवारणी करावी. किटकनाशक किंवा बुरशीनाशकाची फवारणी शक्यतो सकाळी किंवा संध्याकाळच्या वेळेस करावी. या अगोदर फवारणी घेतली असल्यास किड व रोगाच्या प्रादुर्भावाकडे झाडाचे निरीक्षण करावे आणि प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास उपाय योजना कराव्यात.
काजू	फुलोरा ते फळधारणा अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> फुलोरा ते फळधारणा अवस्थेतील काजूवर मावा आणि ढेकण्या (टी मोस्कीटो बग) किडीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता आहे. हि कीड मोहोरातील/फळातील रस शोषून घेते तसेच पिल्ले आणि प्रौढ यांची लाळ ही फायटोटॉक्सिक असल्याने पालवी/मोहोर सुकून जातो, मोहोराच्या दांड्यावर काळे डाग दिसून येतात. फळांची गळ दिसून येते. मावा किटक अंगातून मधासारखा गोड पदार्थ बाहेर टाकतात आणि त्यावर मुंग्या आर्कषित होताना दिसून येतात. किडीच्या नियंत्रणासाठी मोहोर फुटण्याच्यावेळी प्रोफेनोफोस ५० टक्के प्रवाही १० मि.ली. आणि फळधारणेच्या वेळी लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही ६ मि.ली. किंवा असिटामिप्रिड २० टक्के एसपी ५ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी पानांच्या खालून आणि वरून व्यवस्थित बसेल अशी करावी. फवारणी शक्यतो सकाळी १०.०० पूर्वी किंवा संध्याकाळी ४.०० नंतर करावी. (टीप: किटकनाशकास लेबल क्लेम नाहीत). एकाच कीटकनाशकाची सलग फवारणी घेणे टाळावे. काजू पिकाची फळधारणा व उत्पन्न वाढविण्यासाठी स्वस्त अशा सुकविलेल्या माशांचा अर्क ५०० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फुले येताना पहिली फवारणी व पहिल्या फवारणीनंतर १० दिवसांनी दुसरी फवारणी करावी. फळधारणा अवस्थेतील काजूवर बॉड आणि बी पोखरणाऱ्या अळीच्या प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून किडीची अळी बी व बॉडावरील भाग खरवडून त्याच्यावर आपली उपजीविका करते. त्यानंतर अळी बी व बॉडामध्ये प्रवेश करून आपला प्रवेश मार्ग विष्टेच्या सहाय्याने बंद करते. अळीच्या नियंत्रणासाठी प्रोफेनोफोस १५ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. कमाल तापमानात वाढ होण्याची शक्यता असल्याने फळधारणा झालेल्या काजू झाडांना पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार १५० ते २०० लिटर पाणी प्रति झाडास या प्रमाणात १५ दिवसांच्या अंतराने पाणी देण्याची व्यवस्था करावी तसेच नवीन लागवड केलेल्या काजू कलमांना पहिली २ ते ३ वर्षे ८ दिवसांच्या अंतराने १५ लिटर पाणी प्रति कलम देण्याची व्यवस्था करावी तसेच झाडाच्या बुंध्याभोवती गवताचे आच्छादन करावे. काजू झाडावर खोडकिडीचा प्रादुर्भाव खोड आणि उघडी मुळे यावर दिसून येण्याची शक्यता असते यासाठी किडीच्या प्रादुर्भावाकडे खोडाचे वेळोवेळी निरीक्षण करावे. खोडकिडीची कीड झाडाची साल पोखरून आतील गाभा खाते. खोडाला पडलेल्या छिद्रातून भुसा बाहेर पडलेला दिसतो. खोडातून भुसा येताना दिसल्यास त्वरित नियंत्रणाचे उपाय करावे. प्रादुर्भाव दिसून येताच नियंत्रणासाठी खोडाची प्रादुर्भात साल काढून तारेच्या हुकाने किडीला बाहेर काढून मारून टाकावे व प्रवाही क्लोरपायरीफॉस २० टक्के ५० मि. ली. प्रति १० लिटर पाण्यामध्ये मिसळून साल काढलेला भाग द्रावणाने चांगला भिजवावा किंवा क्लोरपायरीफॉस २० टक्के १० मि. ली. + ५० मि.ली. रॉकेल चे द्रावण छिद्रामध्ये ओतावे. झाडाला कोणत्याही प्रकारे इजा करू नये व इजा झाल्यास त्याला बोर्डो पेस्ट लावून जखम झाकावी. झाडाची मुळे उघडी राहणार नाही याची नेहमी काळजी घ्यावी. नियमित बागेची गवत काढून साफसफाई करावी. वाळलेल्या फांद्या कापलेल्या भागावर डांबर लावावे जेणेकरून किडीचा प्रादुर्भाव कमी होण्यास मदत होईल.
नारळ	फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> कमाल तापमानात वाढ होण्याची शक्यता असल्याने नवीन लागवड केलेल्या नारळ बागेत तीन ते चार वर्षे वयापर्यंतच्या माडाना ३ ते ४ दिवसांच्या अंतराने पाणी देण्याची व्यवस्था करावी तसेच

		<p>पूर्ण वाढलेल्या माडांना जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे ५ ते ६ दिवसांच्या अंतराने पाणी देण्याची व्यवस्था करावी. नारळाच्या मोठ्या झाडास ठिबक सिंचनाद्वारे पाणी द्यावयाचे असल्यास प्रति दिन ४० लिटर पाणी द्यावे. माडाच्या आळ्यामध्ये ओलावा टिकविण्यासाठी माडाभोवती वाळलेल्या गवताचे १५ सें.मी. जाडीचे आच्छादन किंवा नारळाच्या सोंडणे पुरावेत आणि झावळ्यांचे आच्छादन करावे.</p> <ul style="list-style-type: none"> • नवीन लागवड केलेल्या नारळाच्या रोपांची कडक उन्हामुळे पाने करपू नयेत म्हणून रोपांना वरून सावली करावी. • नारळाच्या पाच वर्षावरील प्रती माडास ५ किलो निबोळी पॅड ७५० ग्रॅम युरिया व ६६७ ग्रॅम म्युरेट ऑफ पोटाश खताची तिसरी मात्रा बांगडी पध्दतीने देण्यात यावी. वर दिलेली खताची मात्रा पाच वर्षापेक्षा कमी वयाच्या लागवडीस देताना पहिल्या वर्षी १/५ पट, दुसऱ्या वर्षी २/५ पट, तिसऱ्या वर्षी ३/५ पट आणि चौथ्या वर्षी ४/५ पट द्यावीत. याशिवाय अतिसूक्ष्म पोषण द्रव्ये २०० ग्रॅम प्रति माड वर्षातून एकदा शक्यतो दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या खताच्या मात्रेसोबत देण्यात यावी. या अतिसूक्ष्म पोषक द्रव्यात झिंक, बोरोन, मॉलीब्डेडम व कॉपर यांचा समवेश करावा. खते दिल्यानंतर लगेच माडाला पाणी द्यावे. • नारळाच्या पाच वर्षावरील प्रती माडास ५ किलो निबोळी पॅड ७५० ग्रॅम युरिया व ६६७ ग्रॅम म्युरेट ऑफ पोटाश खताची तिसरी मात्रा बांगडी पध्दतीने देण्यात यावी. वर दिलेली खताची मात्रा पाच वर्षापेक्षा कमी वयाच्या लागवडीस देताना पहिल्या वर्षी १/५ पट, दुसऱ्या वर्षी २/५ पट, तिसऱ्या वर्षी ३/५ पट आणि चौथ्या वर्षी ४/५ पट द्यावीत. याशिवाय अतिसूक्ष्म पोषण द्रव्ये २०० ग्रॅम प्रति माड वर्षातून एकदा शक्यतो दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या खताच्या मात्रेसोबत देण्यात यावी. या अतिसूक्ष्म पोषक द्रव्यात झिंक, बोरोन, मॉलीब्डेडम व कॉपर यांचा समवेश करावा. खते दिल्यानंतर लगेच माडाला पाणी द्यावे. • नारळावर रुगोज चक्राकार पांढरी माशीचा प्रादुर्भाव वाढण्याची शक्यता असून या किडीची पिल्ले आणि प्रौढ पानांच्या खालील बाजूस राहून रस शोषून घेतात आणि पानांवर रुगोज चक्राकार माशीचे पांढरे मेणचट तंतू दिसून येतात. तसेच माशी गोड चिकट स्त्राव सोडत असल्याने त्यावर वातावरणातील बुरशीची वाढ होवून पाने काळी पडलेली दिसतात. किडीच्या प्रादुर्भावाकडे बागेचे नेहमी निरीक्षण करावे. किडीच्या व्यवस्थापनासाठी माडावर निम तेल ०.५ टक्के ५० मि.ली. प्रती १० लिटर पाणी या प्रमाणे १५ दिवसांच्या अंतराने तीन फवारण्या कराव्यात. त्यानंतर १० दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या तीन फवारण्या प्रेशर पंपाच्या सहाय्याने कराव्यात. यामुळे मित्र कीटकांचे संवर्धन होवून किडींचे चांगल्या प्रकारे व्यवस्थापन होण्यास मदत होईल.
सुपारी	वाढीची अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> • सुपारी बागेस ४ ते ५ दिवसांच्या अंतराने पाणी देण्याची व्यवस्था करावी.
हळद	पक्वता	<ul style="list-style-type: none"> • पक्व हळद पिकाची काढणी करावी. कंद व हळकुंडे वेगवेगळी करून हळद शिजवून ताडपत्रीवर सिमेंट कॉक्रीटच्या खळ्यावर वाळविण्यासाठी पसरून ठेवावी. हळद वाळविण्यासाठी १० ते १५ दिवसांचा कालावधी लागतो.
भेंडी	पूर्व मशागत आणि पेरणी	<ul style="list-style-type: none"> • उन्हाळी हंगामात भेंडी पिकाची लागवड करण्यासाठी करण्यासाठी जमिनीची नांगरणी करून टेकळे फोडून १५० किलो चांगले कुजलेले शेणखत प्रति गुंठा जमिनीत मिसळावे. लागवड ४५ x १५ सें.मी. अंतरावर करावी. पेरणीच्या वेळेस ७०० ग्रॅम युरिया, ३ किलो सिंगल सुपर फोस्फेट आणि ४०० ग्रॅम म्युरेट ऑफ पोटाश प्रती एकरी खताची मात्रा द्यावी. पेरणीनंतर हलके पाणी द्यावे.
कलिंगड	फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> • तापमानात वाढ संभवत असल्याने कलिंगडाच्या फळांचे सूर्यप्रकाशापासून बचाव करण्यासाठी फळे भाताच्या पेंढ्याने किंवा गवताने झाकून घ्यावीत. • फळधारणा अवस्थेत असलेल्या कलिंगड पिकाला २ ते ३ दिवसांच्या अंतराने नियमित पाणी द्यावे. फळे काढणीपूर्वी आठवडाभर अगोदर पिकास देणे बंद करावे.
पशुसंवर्धन	--	<ul style="list-style-type: none"> • तापमानात वाढ संभवत असल्याने जनावरांच्या शरीराचे तापमान संतुलित राहण्यासाठी जनावरांना ताजे स्वच्छ व थंड पाणी मुबलक प्रमाणात देण्यात यावे.
कुकुटपालन	--	<ul style="list-style-type: none"> • दिवसाच्या कमाल तापमानात वाढ संभवत असल्याने कोंबड्यांचे उष्णतेपासून संरक्षण करावे.

		• कुकुटपालन शेड मध्ये पाण्याची भांडी वाढवावी व पिण्यासाठी स्वच्छ आणि थंड पाण्याची मुबलक प्रमाणात देण्यात यावे.

सदर कृषि सल्ला पत्रिका डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली येथील ग्रामीण कृषि मौसम सेवा योजनेतील तज्ज्ञ समितीच्या शिफारशीनुसार तयार करून प्रसारित करण्यात आली.
अधिक माहितीसाठी नजीकच्या कृषि विद्यापीठाचे केंद्र, कृषि विज्ञान केंद्र किंवा महाराष्ट्र शासनाचे कृषि अधिकारी यांच्याशी संपर्क करावा.